

БРОДЯЖНИЦТВО — соціальне явище; тривале блукання особи, котра не має постійного житла чи залишила його. Б. побутувало в усі істор. епохи в усіх народів; набуло поширення в період капіталізму, коли індивіди отримали особисту свободу, зокрема право на пересування. Б. законодавчо визначалося по-різному. Напр., у 19 ст. у Франції під Б. розуміли відсутність конкрет. місця проживання, засобів до існування і занять, які надавали можливість набувати ці засоби. В Німеччині під Б. визнавали безцільний (що перетворився на звичку) перехід з одного місця проживання в інше за відсутності засобів до життя і небажання заробляти їх влас. працею. В Росії Б. вважали переміщення з одного місця проживання в інше без відома поліції, нездатність засвідчити свій стан або звання, повернення у Росію іноземців, які після дворазового вигнання за кордон із заборобою повертатися були знову затримані. Б. суворо каралося, оскільки бродяг вважали потенцій. злочинцями або особами, які переховуються від покарання за вчинення тяжких злочинів.

Нині в усіх державах, зокрема й в Україні, Б. зростає. Воно може мати політ., криміногенні, соц. або психол.

причини. Політ. чинники — громадян. війна, воєнні конфлікти з ін. державою, рятуєчись від яких індивіди стають бродягами. Бродягами бувають злочинці, які переховуються від кримінал. відповідальності, або ті, хто відбув кримінал. покарання, але за час його відбування втратив своє житло і в умовах безробіття не зміг знайти роботу. Соц. причини — незадовіл. виконання державою своєї соц. функції (мас. безробіття, відсутність підтримки й допомоги малозабезпеченим прошаркам населення, які в пошуках засобів до життя стають бродягами). Психол. причини полягають в особливостях світогляду й реліг. поглядах деяких індивідів, які за своїми переконаннями вибирають Б. як спосіб життя. Засоби існування можуть бути у них законними (сезонні й некваліфіковані роботи), але частіше стають протиправними (крадіжки, шахрайство тощо) й паразитичними (жебракство, ворожіння). Б. зумовлює соц. небезпеку, негативно впливаючи на криміногенну ситуацію; бродяги, як правило, не створюють соц. цінностей, а лише споживають їх; деградують як особистості, розбещують тих, хто їх оточує. Подолання Б. здійснюється шляхом усунення його причин. Але криміногенну та психол. причини остаточно усунути неможливо. Тому застосовують правові та організац. засоби мінімізації й нейтралізації Б. Правові заходи — кримінальна (до 1992 ст. 214 Кримінал. кодексу України передбачала відповідальність за Б.) або адміністративна (ст. 197 Кодексу України про адм. правопорушення) відповідальності. Організац. заходи — створення для працездатних бродяг робочих будинків, для непрацездатних — притулків.

Рекомендована література

1. Комаха В. А. Уголовная ответственность за занятие бродяжничеством или ведение иного паразитического образа жизни. К., 1988;
2. Кондрашков Н. Н. Тунеядство: Против закона и совести. Москва, 1989.

О. В. Шмоткін

Бібліографічний опис:

Бродяжництво / О. В. Шмоткін // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-36283>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).